

**Державний професійно-технічний навчальний заклад
«Чернігівське вище професійне училище побутового обслуговування»**

ЗАТВЕРДЖУЮ

В.о. директора ДПТНЗ «Чернігівське
вище професійне училище
побутового обслуговування»

 Вікторія МАЛОФЕЄНКО

«30» серпня 2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА

НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«БЕЗПЕКА ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ»

Освітньо-професійна програма: «Технології легкої промисловості»

Галузь знань: 18 Виробництво та технології

Спеціальність: 182 «Технології легкої промисловості»

Робоча програма навчальної дисципліни складена на підставі ОПП «Технології легкої промисловості»

Розглянуто та погоджено на засіданні циклової комісії «Технології легкої промисловості»

Протокол № 1 від «29» серпня 2023 року

Голова циклової комісії

(підпис)

Марина ХОДЯКОВА
(Ім'я ПРИЗВИЩЕ)

Чернігів – 2023

1. Опис навчальної дисципліни

Показник	Значення показника
Назва дисципліни	Безпека життєдіяльності
Характеристика навчальної дисципліни	Дисципліна, що формує спеціальні компетентності
Освітній компонент	ОК 13
Кількість кредитів - за стандартом - за ОПП (скорочений термін)	1,5 1,5
Кількість годин за навчальним планом: - Загальний обсяг - Лекції - Семінарські заняття - Самостійна робота	45 27 6 12
Метод підсумкового контролю	залік
Розподіл - за курсами - за семестрами	1 курс 1,2 семестр

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета:

- формування знань, умінь і навичок щодо зберігання та примноження моральних, культурних, наукових цінностей;
- формування у здобувачів фахової передвищої освіти правильного розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій;
- формування у здобувачів фахової передвищої освіти правильного розуміння щодо збереження навколишнього середовища.

Завдання:

- вивчення теоретичних основ прав і обов'язків як члена суспільства;
- усвідомлення цінностей громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні;
- набуття практичних навичок з надання невідкладної допомоги при нещасних випадках, пов'язаних з професійною діяльністю;

- використання різних видів та форм рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

3. Структура навчальної дисципліни

№ п\п	Тема	Всього	З них			
			Аудиторні заняття	У тому числі		Самостійна робота
				Лекційні заняття	Семінарські заняття	
	I. Правові нормативно – технічні й організаційні основи безпеки життєдіяльності					
1.1	Правові основи безпеки Життєдіяльності	2	2	2	-	-
1.2	Законодавство України	9	8	8	-	1
1.3	Управління та нагляд за безпекою життєдіяльності	3	2	2	-	1
1.4	Теоретичні основи безпеки Життєдіяльності	6	4	2	2	2
1.5	Людина як елемент системи «людина - життєве середовище»	10	6	4	2	4
1.6	Небезпеки, що ведуть до надзвичайних ситуацій	8	6	4	2	2
1.7	Безпека життєдіяльності в умовах надзвичайних ситуацій	7	5	5	-	2
Усього годин за курс:		45	33	27	6	12

4. Програма навчальної дисципліни

Тема № 1. Правові нормативно – технічні й організаційні основи безпеки життєдіяльності

1.1. Правові основи безпеки життєдіяльності

Правові основи безпеки життєдіяльності.

Юридична база зобов'язань щодо безпеки життєдіяльності згідно Конституції України.

1.2. Основи законодавства України

Основи законодавства України про охорону здоров'я. Основні принципи охорони здоров'я.

Закон України «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя

населення». Права громадян.

Закон України «Про захист населення від інфекційних хвороб».

Закон України «Про охорону праці». Принципи державної політики в галузі охорони праці.

Головна мета національної програми поліпшення стану безпеки, гігієни праці та виробничого середовища.

Загальні правові, економічні та соціальні основи забезпечення пожежної безпеки.

Правові та соціальні основи дорожнього руху.

Права учасників дорожнього руху. Зобов'язання учасників дорожнього руху.

Завдання цивільної оборони України.

Закон України «Про захист людини від впливу іонізуючих випромінювань».

Регіональна програма захисту населення від впливу іонізуючих випромінювань.

Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища».

Самостійна робота

1. Характеристика основних положень Законів:

- Закону України «Про перевезення небезпечних вантажів»,
- Закону України «Про захист населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру»,
- Закону України «Про об'єкти підвищеної небезпеки».

1.3. Управління та нагляд за безпекою життєдіяльності

Контроль за дотриманням законодавства щодо безпеки життєдіяльності в Україні здійснюють:

- Кабінет Міністрів України,
- Міністерство праці та соціальної політики України,
- Центральні органи державної виконавчої влади,
- місцева державна адміністрація.

Основні напрями діяльності державної санітарно – епідеміологічної служби.

Самостійна робота

2. Основні завдання Міністерства з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи.

1.4. Теоретичні основи безпеки життєдіяльності

Наукові засади безпеки життєдіяльності.

Основні поняття та визначення у безпеці життєдіяльності.

Класифікація джерел небезпеки, небезпечних та шкідливих факторів. Їх основна характеристика.

Семінарське заняття № 1. Система «людина – життєве середовище» та її компоненти.

Семінарське заняття № 2. Життєве, побутове та виробниче середовище людини.

Самостійна робота

3.Рівні системи «людина – життєве середовище».

4.Ієрархічна структура людських спільнот, виходячи з принципу місця проживання людини.

1.5. Людина як елемент системи «людина - життєве середовище».

Людина та її біологічні і соціальні ознаки. Діяльність людини та потреби.

Вплив психофізіологічних факторів на безпеку життєдіяльності людини.

Фізична діяльність людини. Розумова діяльність людини.

Семінарське заняття № 3. Значення органів чуття для безпеки життєдіяльності людини.

Семінарське заняття № 4. Роль нервової системи в забезпеченні життєдіяльності людини.

Самостійна робота

5.Значення атмосфери, гідросфери та літосфери в життєдіяльності людини.

6.Праця як цілеспрямована діяльність людини. Позитивні та негативні наслідки праці.

Роль нервової системи в забезпеченні життєдіяльності людини.

7.Значення рис людини в її життєдіяльності.

8.Сутність поняття «здоров'я». Основні ознаки «здоров'я». Причини погіршення стану здоров'я населення в Україні.

1.6. Небезпеки, що ведуть до надзвичайних ситуацій

Природні небезпеки. Літосферні стихійні лиха .

Гідросферні стихійні лиха.

Атмосферні стихійні лиха.

Небезпеки техногенного характеру. Антропогенний вплив на навколишнє середовище.

Семінарське заняття № 5. Екстремальні ситуації криміногенного характеру та способи їх уникнення.

Семінарське заняття № 6. Небезпеки в сучасному урбанізованому середовищі.

Самостійна робота

9. Аварії з викидом радіоактивних речовин у навколишнє середовище.
Аварії на транспорті. Пожежі та вибухи. Соціальні небезпеки.
10. Соціально – політичні небезпеки.
Природно – техногенні небезпеки. Природно - соціальні небезпеки.

1.7. Безпека життєдіяльності в умовах надзвичайних ситуацій.

- Причини виникнення та класифікація надзвичайних ситуацій.
Запобігання виникненню надзвичайних ситуацій.
Організація життєзабезпечення населення в надзвичайних ситуаціях.
Ліквідація наслідків надзвичайних ситуацій.

Самостійна робота

11. Призначення першої долікарської допомоги та загальні принципи її надання.
12. Надання першої долікарської допомоги потерпілому.

5. Тематичний план

№ Теми	Кількість годин на тему	Назва теми	Кількість годин на заняття	№ заняття	Назва теми заняття
1	2	3	4	5	6
I СЕМЕСТР					
1	33	Правові нормативно – технічні й організаційні основи безпеки життєдіяльності			
1.1	2	Правові основи безпеки життєдіяльності	1	1	Правові основи безпеки життєдіяльності.
			1	2	Юридична база зобов'язань щодо безпеки життєдіяльності згідно Конституції України.
1.2	8	Законодавство України	1	3	Основи законодавства України про охорону здоров'я. Основні принципи охорони здоров'я.
			1	4	Закон України «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення». Права громадян.
			1	5	Закон України «Про захист населення від інфекційних хвороб».
			1	6	Закон України «Про охорону праці». Принципи державної політики в галузі охорони праці.
			1	7	Головна мета національної програми поліпшення стану безпеки, гігієни праці та виробничого середовища.
			1	8	Правові та соціальні основи дорожнього руху. Права учасників дорожнього руху. Зобов'язання учасників дорожнього руху. Завдання цивільної оборони України.
			1	9	Закон України «Про захист людини від впливу іонізуючих випромінювань».

					Регіональна програма захисту населення від впливу іонізуючих випромінювань.
			1	10	Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища».
1.3	2	Управління та нагляд за безпекою життєдіяльності	1	11	Контроль за дотриманням законодавства щодо безпеки життєдіяльності в Україні здійснюють: Кабінет Міністрів України, Міністерство праці та соціальної політики України, Центральні органи державної виконавчої влади, місцева державна адміністрація.
			1	12	Основні напрями діяльності державної санітарно – епідеміологічної служби.
1.4	4	Теоретичні основи безпеки життєдіяльності	1	13	Наукові засади безпеки життєдіяльності. Основні поняття та визначення у безпеці життєдіяльності.
			1	14	Класифікація джерел небезпеки, небезпечних та шкідливих факторів. Їх основна характеристика.
			1	15	Семінарські заняття № 1. Система «людина – життєве середовище» та її компоненти.
			1	16	Семінарські заняття № 2. Життєве, побутове та виробниче середовище людини.
II СЕМЕСТР					

1.5	6	Людина як елемент системи «людина - життєве середовище»	1	17	Людина та її біологічні і соціальні ознаки. Діяльність людини та потреби.
			1	18	Вплив хімічних і біологічних факторів на безпеку життєдіяльності людини.
			1	19	Вплив психофізіологічних факторів на безпеку життєдіяльності людини.
			1	20	Фізична діяльність людини. Розумова діяльність людини.
			1	21	Семінарські заняття № 3. Значення органів чуття для безпеки життєдіяльності людини.
			1	22	Семінарські заняття № 4. Роль нервової системи в забезпеченні життєдіяльності людини.
1.6	6	Небезпеки, що ведуть до надзвичайних ситуацій	1	23	Природні небезпеки. Літосферні стихійні лиха .
			1	24	Гідросферні стихійні лиха .
			1	25	Атмосферні стихійні лиха .
			1	26	Небезпеки техногенного характеру. Антропогенний вплив на навколишнє середовище.
			1	27	Семінарські заняття № 5. Екстремальні ситуації криміногенного характеру та способи їх уникнення.
			1	28	Семінарські заняття № 6. Небезпеки в сучасному урбанізованому середовищі.
1.7	5	Безпека життєдіяльності в умовах надзвичайних ситуацій	1	29	Причини виникнення надзвичайних ситуацій.
			1	30	Класифікація надзвичайних ситуацій.
			1	31	Запобігання виникненню надзвичайних ситуацій.
			1	32	Організація життєзабезпечення населення в надзвичайних ситуаціях.
			1	33	Ліквідація наслідків надзвичайних ситуацій.

Усього	33 годин

6. Перелік компетентностей відповідно ОПП «Технології легкої промисловості»

Загальні компетентності:

- ЗК 1 Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
- ЗК 2 Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.
- ЗК 3 Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- ЗК 8 Прагнення до збереження навколишнього середовища.

Спеціальні компетентності:

- СК 12 Здатність організовувати безпечні умови праці на виробничій ділянці.
- СК 14 Здатність до аналізу й оцінювання потенційної небезпеки об'єктів, технологічних процесів та виробничого устаткування для людини й навколишнього середовища.

7. Перелік результатів навчання відповідно ОПП «Технології легкої промисловості»

Результати навчання:

- РН 2 Дотримуватись затверджених інструкцій з питань охорони праці та безпеки життєдіяльності.
- РН 13 Виявляти екологічно небезпечні фактори професійної діяльності з метою попередження негативного впливу на навколишнє середовище.
- РН 14 Здійснювати контроль за дотриманням безпечних умов праці на кожному робочому місці та за своєчасним оновленням інструкційного матеріалу на основі існуючих умов виробництва з урахуванням вимог охорони праці, виробничої санітарії та протипожежних заходів.

**8. Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів фахової
передвищої освіти з навчальної дисципліни
«Безпека життєдіяльності»
для підготовки фахових молодших бакалаврів
за спеціальністю 182 «Технології легкої промисловості»**

Рівень навчальних досягнень здобувачів фахової передвищої освіти	Бали	Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів фахової передвищої освіти
Незадовільно	2	Здобувач освіти володіє не значною частиною тематичного матеріалу, має слабо сформований рівень знань з основи безпеки життєдіяльності, виявляє недостатньо сформовані творчі уміння та навички, володіє не значною частиною термінологічного мінімуму; його словниковий запас в основному дає змогу викласти власну думку. Виконує зі значними труднощами окремі елементи семінарських робіт.
Задовільно	3	Здобувач освіти може самостійно відтворює значну частину навчального матеріалу; елементарно висловлювати думку; з допомогою викладача може виконувати частину практичних завдань, але має слабо сформоване мислення, не завжди послідовно та логічно характеризує окремі явища, його концепція потребує уточнень і додаткових запитань; здобувач освіти виявляє знання і розуміння основних тематичних положень, але не завжди вміє самостійно виконувати практичні завдання, допускає типові помилки.
Добре	4	Здобувач освіти виявляє глибоке засвоєння матеріалу з основ безпеки життєдіяльності, але допускає несуттєві неточності у використанні спеціальної термінології, які потребують допомоги викладача; не завжди систематизує та узагальнює навчальний матеріал самостійно; володіє навчальним матеріалом і використовує набуті знання і вміння у стандартних ситуаціях; самостійно виконує практичні завдання з незначними помилками. Достатньо усвідомлено користується довідковою інформацією. При відповіді та виконанні завдань припускається несуттєвих помилок, які може виправити.
Відмінно	5	Здобувач освіти володіє глибокими, міцними, узагальненими, системними знаннями навчального матеріалу в повному обсязі: проводить аналіз і оцінювання потенційної небезпеки об'єктів, технологічних процесів та виробничого устаткування для людини й навколишнього середовища.

		Відповідь здобувача освіти повна, правильна, логічна, містить аналіз, систематизацію, узагальнення. Вміє самостійно знаходити і користуватися джерелами інформації, оцінювати отриману інформацію. Встановлює причинно-наслідкові та міжпредметні зв'язки, робить аргументовані висновки. Самостійно, правильно, в повному обсязі виконує завдання як з використанням типового алгоритму, так і за самостійно складеним планом. При відповіді та виконанні завдань припускається неточностей, які самостійно виявляє та виправляє. Виявляє пізнавально-творчий інтерес до обраної професії, нової техніки і технології.

9. Очікувані результати навчання з дисципліни

В результаті вивчення навчальної дисципліни «Безпека життєдіяльності» здобувачі фахової передвищої освіти повинні:

знати:

- Правові основи безпеки життєдіяльності;
- Основи законодавства України про охорону здоров'я. Основні принципи охорони здоров'я. Права громадян.;
- Теоретичні основи безпеки життєдіяльності;
- Діяльність людини та її потреби. Вплив хімічних, біологічних та психофізіологічних факторів на безпеку життєдіяльності людини.;
- Небезпеки, що ведуть до надзвичайних ситуацій;
- Причини виникнення та класифікації надзвичайних ситуацій. Про організацію життєзабезпечення населення в надзвичайних ситуаціях.

вміти:

- розпізнавати основні потенційні небезпеки об'єктів, технологічних процесів та виробничого устаткування для людини й навколишнього середовища;
- виявляти екологічно небезпечні фактори професійної діяльності з метою попередження негативного впливу на навколишнє середовище;
- дотримуватись алгоритму дій під час надзвичайних ситуацій.

10. Методи контролю результатів навчання

Поточний контроль:

- усне опитування;
- активність роботи на заняттях;
- доповіді, презентації на семінарських заняттях;
- виконання завдань самостійного опрацювання;

Проміжний контроль:

- проведення контрольних тестів/робіт;

- тематичне оцінювання;
- доповіді, презентації на семінарських заняттях;
- робота в малих групах;
- виконання завдань самостійного опрацювання;

Підсумковий контроль:

- семестрове оцінювання;
- річне оцінювання;
- залік

11. Методи навчання

- лекції, бесіди, пояснення;
- практичний показ/демонстрація;
- навчання з навчально/методичною літературою;
- дослідницький пошук за темами навчальної дисципліни;
- відеоконференції;
- онлайн-уроки на платформах Zoom при дистанційному/змішаному навчанні;
- семінарські заняття;
- бліц-опитування;

12. Методичне забезпечення

- конспект лекцій;
- інструкції до семінарських робіт;
- презентації;
- відеоролики;
- розроблені тести опитування;
- інтернет-ресурси;
- методичні посібники;
- власні напрацювання
- розроблені матеріали по курсу, які містяться в електронній бібліотеці ЧВПУ ПО;
- розроблені матеріали по курсу, які містяться в електронній бібліотеці на порталі “Всеосвіта”, “На Урок”, “Світ професій”;

13. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

Обладнання:

1) Персональний комп'ютер

- Intel(R) Pentium (R) 4 CPU 3.00 GHz 3.01 ГГц, 0,99ГБ ОЗУ – 1 шт. (ПК викладача).

1) Ноутбук HP 245-G9 Notebook PC

2) Периферійні пристрої:

- Мультимедіапроектор Epson EMP-S52
- Проекційна дошка

Програмне забезпечення:

- для перевірки знань Google форми та онлайн-конструктор тестів на порталі «Всеосвіта», Kahoot!
- єдина корпоративна/освітня платформа Google Workspace for Education;

14. Рекомендована література

1. Бака М.М., Квашньов Ю.О., Литвиненко А.О., Операйло С.І. «Захист Вітчизни» 10,11 кл. підручник:
2. Березуцький В.В. (ред.) Основи охорони праці, навчальний посібник — Х.: Факт, 2005
3. Березюк О.В., Лемешев М.С. Безпека життєдіяльності, навчальний посібник – Вінниця: ВНТУ, 2011
4. Вінокурова Л.Е., Васільчук М.В., Гаман М.В. Основи охорони праці, підручник— К.: Факт. 2005.
5. Грищук М.В. Основи охорони праці, підручник — К.: Кондор, 2007
6. Гудима А.А., Пашко К.О., Герасимів І.М., Фука М.М., «Захист Вітчизни» Основи медичних знань для дівчат 11 кл., підручник: «Сиция» м.Харків, 2012р.
7. Дейкіна О., Єрохін В. «Основи безпеки життєдіяльності», навчальний посібник – 2002
8. Коденко Я.В. Основи медичних знань 10,11 кл. навчальний посібник: , Київ, «АРТ-ОСВІТА», 2004 р.
9. Конституція України <https://www.president.gov.ua/documents/constitution>
10. Лелека В. М., Бахтін А. М., Винограденко Е. В.. Захист Вітчизни (рівень стандарту, «Основи медичних знань») : підруч. для 10 кл. закл. загал. серед. освіти /— Харків : Вид-во «Ранок», 2018.
11. Млавець Ю.Ю. Безпека життєдіяльності, конспект лекцій – Ужгород: ДВНЗ»УжНУ», 2015

12. Перша невідкладна допомога при найбільш типових травмах, навчальний посібник - Київ 2009, ПП «РК»»Вектор»
13. Стеблюк М.І. «Цивільна оборона та цивільний захист», підручник: «Знання», 2013.

15. Інформаційні ресурси

- 1 Платформа Google-клас [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://classroom.google.com/c/NTQ1MTk4NzAyMjA2?cjc=bvkzgp>
- 2 Google Диск [Електронний ресурс].– Режим доступу: https://drive.google.com/drive/folders/0B7fNddFSrz6JfnV4a2lDOEFFbHNBZW13WHppeWNSSGxSc1B6OXRVYlNaaEJuTTlYp3eWc?resourcekey=0-8jT7F2mhqxO5lUZwqSQH7g&usp=drive_link
- 3 Посилання на сайти, платформи, інтернет ресурси: <https://svitprof.org.ua/>; <https://vseosvita.ua/library>; <https://naurok.com.ua/biblioteka>; <http://1staidplast.org.ua/>; <http://surl.li/etkctc>